

Nr 31

Utlåtande i anledning av motioner om en förbättrad miljövard.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats de likalydande motionerna I: 370 av herrar *Dahlén* och *Bengtson* samt II: 465 av herrar *Hedlund* och *Ohlin* jämte de likalydande motionerna I: 672 av herr *Sveningsson m. fl.* samt II: 850 av fru *Sundberg m. fl.*

I motionsparet I: 370 och II: 465 hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående olika åtgärder syftande till en förbättring av miljövarlden, varvid särskilt bör övervägas

a) att samordna och effektivisera miljöforskningen t. ex. genom inrättande av en särskild miljöforskningsnämnd,

b) utarbetande av normerande mätmetoder och fastställande av gränsvärden för vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar,

c) anordnande av särskild utbildning för befattningshavare inom naturvärlden,

d) behovet av obligatoriska naturvårdsorgan inom kommunerna,

e) de ekonomiska och praktiska betingelserna för att bevara vissa områden av det vikande odlingslandskapet.

I motionsparet I: 672 och II: 850 hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära tillsättandet av en expertgrupp för kontinuerlig bevakning av frågor som sammanhänger med en god miljövard.

I motionsparet I: 370 och II: 465 framhålles att samhällsbyggandet måste i högre grad beakta miljöfaktorerna. Det finns annars risk för att önskvärdenheten att åstadkomma största möjliga tekniska och ekonomiska resultat kommer att åstadkomma bestående skadeverkningar i miljön, i såväl natur- som kulturmiljön. För att lösa miljöfrågorna på naturvårdsområdet behövs samverkan mellan vetenskapsmän, tekniker, näringsliv och myndigheter. Det gäller emellertid också att få en helhetssyn på miljön i vidare mening och dess sociala och psykiska verkningar. Miljöbegreppet vidgas då till att omfatta icke bara den biologiska miljön, inskränkt till naturen och kulturlandskapet, utan också bebyggelselandskapet. Människans anpassning till förändringen av dessa olika miljöer har icke skett utan uppoftningar.

Motionärerna anför vidare att 1966 års riksdag delade den grundsyn som dåvarande miljöpolitiska motion byggde på och som ligger bakom även detta års motion. Vikten av att miljöfrågorna ges stort utrymme i samhällsplaneringen på alla områden underströks starkt.

Motionärerna framlägger förslag om hur denna målsättning skall kunna

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 31

konkretiseras och tar upp frågor om upprättande av ett samordningsorgan för miljöforskning — ett miljöforskningsinstitut — om organisationen av miljövården på det kommunala och regionala planet, om samhällsplanering för hela landet avseende lokalisering av stora industrianläggningar, om landskapsvården avseende skogsplantering av det gamla odlingslandskapet, om bekämpande av vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar och biocider jämte slutligen frågan om utbildning av befattningshavare inom naturvården.

I motionerna I: 672 och II: 850 redovisas en del av de störningar som har det gemensamma draget att de är en produkt av vår strävan mot ett effektivt samhälle med hög materiell standard. Där uppmärksammas kemisk-fysikaliska miljöförändringar, omvandlingen av det öppna landskapet till ett slutet skogslandskap, planläggningen av fritidsområden i befolkningscentra, exploateringen av naturtillgångar, energi- och vattenförsörjningen, luftföroreningar och biocider samt nedskräpning genom radioaktivt stoff.

Motionärerna framhåller härefter att det finns anledning befara att de flesta miljöproblem kanske kommer att växa snabbare än den tekniska utvecklingen. Våra möjligheter att råda bot på detta missförhållande ligger i första hand i en ökad forskning för att klarlägga hur olika föroreningar och störningskällor påverkar den mänskliga organismen. Om vi i framtiden skall kunna klara dessa problem erfordras en kontinuerlig bevakning av alla med miljövården sammanhängande frågor. Det synes motionärerna därför angeläget att på miljöområdet tillsätta en arbetsgrupp av experter som fortlöpande får bevaka utvecklingen på detta område.

Utskottet

I motionsparet I: 370 och II: 465 hemställas om utredning med syfte att förbättra miljövården, varvid särskilt bör övervägas att inrätta en miljöforskningsnämnd, att utarbeta normerande mätmetoder och fastställa gränsvärden för vatten- och luftföroreningar och bullerstörningar, att anordna utbildning för naturvårdare, att bevara delar av det vikande odlingslandskapet samt slutligen att utröna behovet av kommunala naturvårdsorgan. I motionsparet I: 672 och II: 850 hemställas att en expertgrupp för god miljövärd tillsättes.

När utskottet senast behandlade motioner med yrkanden om en förbättrad miljövärd i vad avser den yttre miljön erinrade utskottet i sitt utlåtande nr 48 år 1966 om den verksamhet som bedrivs av statens naturvårdsnämnd, institutet för vatten- och luftvårdsforskning, naturresursutredningen, immisionssakkunniga, 1960 års vägsakkunniga och 1962 års fritidsutredning samt om den översyn och utredning om vilken riksdagen på förslag av utskottet (utlåtande nr 3 år 1966) hemställt beträffande engångsförpackningar och nedskräpning. Enligt utskottets mening borde den aktivitet på bred front

som utvecklas kunna leda till att de i detta avsnitt berörda miljöfrågorna kommer i ett väsentligt bättre läge.

Riksdagen har för budgetåret 1967/68 anvisat fem miljoner kronor för naturresursforskning, varvid på förslag av 1964 års naturresursutredning olika anslag för forskning inom naturresursområdet till exempel beträffande vattenvård och vattenföreningar, luftföreningar, biocider och naturvård sammanförts och utökats. Samtidigt har beslutats att naturresursutredningen i avvaktan på naturresursforskningens framtida organisation skall besluta om användningen av medel under anslaget. Till anslaget bör enligt utredningen sedermera även överföras andra medel, som nu disponeras för forskning och undersökningar inom naturresursområdet.

Genom den samordning som sålunda har skett och kommer att ske av naturresursforskningen, kommer de grundläggande miljöfaktorer, som har betydelse för fysisk samhällsplanering, att kunna överblickas och en samordning att ske av forskningen inom de områden, som bestämmer den yttre miljön. Den beslutade samordningen torde även kunna tillgodose motionärernas önskemål om ett samordningsorgan för miljöforskning.

Med anledning av vad som anförts i ett särskilt avsnitt av motionerna benämnt samhällsplanering, vill utskottet erinra om att framskridna förberedelsearbeten för en utredning och en översyn av hela planlagstiftningen pågår inom kommunikationsdepartementet.

I proposition nr 59 till årets riksdag har vidare framlagts förslag till en samordnad och utbyggd organisation för natur-, vatten- och luftvård med en central ny myndighet, statens naturvårdsverk, samt en regional organisation med särskilda arbetsenheter, kallade naturvårdsenheter, inom länsstyrelserna, till vilka länsingenjörskontorens nuvarande uppgifter och länsstyrelsernas planeringsuppgifter inom naturvården sammanföres. Vidare föreslås att verksamhetsområdet för länsstyrelsernas naturvårdsråd skall avse naturvårdsområdet i vidsträckt mening samt att kommunerna blir representerade i råden.

Propositionen har behandlats av jordbruksutskottet (utlåtande nr 17). Inom den nya organisationen kommer de flesta frågor som omfattas av de i motionerna I: 370 och II: 465 framförda förslagen att kunna övervägas. Någon ytterligare utredning härom kan därför nu icke anses aktuell. Den nya organisationen bör även kunna bevaka de miljövårdsfrågor som den i motionerna I: 672 och II: 850 föreslagna expertgruppen skulle följa.

Utskottet hemställer därför,

att motionerna I: 370 och II: 465 samt I: 672 och II: 850 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Hellebladh, Oscar Carlsson, Axel Kristiansson, Hedlund, fru Hultell, herr Nyman, fru Elvy Olsson, fru Diesen, herrar Torsten Hansson och Wirtén;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Lundmark, Haglund, Rimås, Wikner, Nilsson i Bästekille, Gustafsson i Uddevalla, Andersson i Örebro, Johansson i Växjö, Nilsson i Agnäs och Josefson i Arrie.

Särskilt yttrande

av herrar *Axel Kristiansson* och *Nyman*, fru *Elvy Olsson*, herrar *Wirtén*, *Rimås*, *Andersson* i Örebro, *Johansson* i Växjö och *Josefson* i Arrie.

Folkpartiet och centerpartiet har under de senaste åren vid flera tillfällen hävdad att en helhetssyn på miljövården måste prägla samhällets aktiviteter på detta område. Även årets motionspar I: 370 och II: 465 framför sådana synpunkter. Under riksdagens vårsession har framlagts förslag syftande till samordning av miljövården och miljöforskningen, vilket redovisas i utskottsutlåtandet.

Vi anser för vår del att man med de nu föreliggande förslagen åstadkommer en betydande förbättring av miljövården. Likväl befinner vi oss endast i begynnelseskedet av en utveckling som kommer att ske allt snabbare och uppta en alltmera dominerande plats i samhällsplaneringen. Många väsentliga frågor återstår dock att lösa. Några av dem påtalades i ovannämnda motionspar. Som allra mest väsentligt i det fortsatta arbetet ter sig uppföljning och vidareutveckling av naturvårds- och planverkens arbete liksom av det utrednings- och forskningsarbete som pågår.

Vi vill också påpeka att behoven av en förbättrad och utvidgad utbildning i naturvårdsfrågor ännu inte är tillfredsställande lösta. Sådan utbildning måste anordnas inom de utbildningsvägar som leder till yrken med anknytning till naturvården. Vidare måste fortbildningskurser för de redan yrkesverksamma anordnas.

Möjligheterna till effektivare bekämpning av luft- och vattenföroreningar samt bullerstörningar kommer avsevärt att underlättas efter genomförandet av immissionssakkunnigas förslag liksom genom naturvårdsverkets inrättande. Fortfarande saknas dock vissa väsentliga instrument för att komma till rätta med dessa problem. Bl. a. saknas effektiva mätmetoder och normerande gränsvärden för luft- och vattenföroreningar och bullerstörningar.

Vi vill också till särskilt beaktande framhålla den hastiga förändring av landskapsbilden som sker i och med jordbrukets strukturomvandling. Det är viktigt att inte den landskapstyp med betesmarker och lövskogar, som präglar vissa delar av vårt land, tillåts att helt försvinna. Denna landskapstyp har inte bara kulturhistoriskt värde utan är viktig också därför att den är sär-

skilt lämplig för fritidsändamål. Dessa problem bör enligt vår mening beaktas i samband med nedläggningen av jordbruk. Här diskuterade problem kräver allvarlig uppmärksamhet. Vi är också övertygade om att nya miljöproblem kommer att skapas genom den allt snabbare urbaniserings- och industrialiseringsprocessen. Vi tror därför att det snart kommer att finnas anledning till nya initiativ i ärendet.